

Täysistunto

Keskiviikko 6.11.2024 klo 14.00—16.27

19. Lakialoite laiksi tuloverolain 57 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 32/2024 vp Inka Hopsu vihr ym.

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 19. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Asian käsittelyn yhteydessä sallitaan esittely ja keskustelu myös päiväjärjestyksen 20. asiasta.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 45 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen.

Asioiden käsittely alkaa esittelypuheenvuoroilla. — Edustaja Hopsu, olkaa hyvä.

Keskustelu

15.53 **Inka Hopsu vihr** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lakialoitteessa ehdotetaan muutettavaksi tuloverolain 57 §:ää siten, että lainkohtaan lisättäisiin uusi momentti, rahalahjoituksen verotuksessa vähentämiseen oikeuttavaksi tarkoitukseksi myös sosiaali- ja terveysalan sekä globaali-aiheiden, kuten kehitysyhteistyön, humanitäärisen avun, rauhantien, kansainvälisen yhteistyön ja globaalikasvatuksen, hyväksi toimiville kansalaisjärjestöille tehty lahjoitus. Siis esitetään yhteisöille mahdollisuutta tehdä verovähennys lahjoituksista näille järjestöille.

Lainsäädännön nykytila: Tämän hetken tilanne on sellainen, että tässä 57 §:ssä säädetään yhteisöjen lahjoitusten vähennysoikeudesta. Verohallinto myös ylläpitää erikseen listaa niistä toimijoista — säätiöt, yhdistykset ja laitokset — joille tehtävistä lahjoituksista voi tuon vähennyksen saada. Tuloverolain 57 §:n mukaisten lahjoitusten vähennysoikeus koskee vain yhteisöjä, eli esimerkiksi yhtymät eivät ole oikeutettuja vähennykseen. Lahjoitusvähennyksen voi saada vain lahjoituksista, jotka on tehty tiedettä, taidetta tai suomalaisen kulttuuriperinteen säilyttämistä edistävään tarkoitukseen. Emme siis olisi muuttamassa lain muita ehtoja vaan tätä kohdennusta, mihin lahjoitusvähennystä voi saada.

Arvoisa puhemies! Orpon ja Purran hallitus on toteuttamassa suuria leikkauksia, jotka kohdistuvat kansalaisjärjestöjen rahoitukseen. On selvää, ettei hallitus joko ymmärrä tai halua ymmärtää kansalaisjärjestöjen työn laatua ja kokonaisuutta ja sitä myötä sitä, millaisia vaikutuksia näin rajulla kansalaisjärjestöiltä leikkaamisella voi olla. Vahvan kansalaisyhteiskunnan rooli yhteiskunnan toimivuuden ja keskinäisen luottamuksen vahvistajana on oleellinen. Suomi on ollut yhdistysten ja järjestöjen määrässä mitattuna luvattu maa, ennätysaktiivinen. Ihmiset meillä ovat halunneet tulla yhteen ja ajaa asiaansa, vaikuttaa yh-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 111/2024 vp

teiseksi hyväksi. Myös taidot osallistua yhteiskunnallisesti ovat näin vahvistuneet, ja järjestökenttä onkin ollut meillä vahva osa toimivaa demokratiaa.

Järjestöt ovat toimineet niin Suomen sairaiden kuin esimerkiksi kehitysvammaisten koulutuksen hyväksi. Ne ovat puolustaneet luontoa, keränneet varoja veteraaneille tai järjestäneet asuntoja asunnottomille. Meillä on todella haluttu auttaa ja tuoda oma osaaminen yhteiseksi hyväksi. Meillä on ollut tilaa järjestöjen olla erimielisiä hallitusten kanssa, ja toisaalta hallituksissa on otettu heidän viestinsä vakavasti, annettu tilaa osallistua päätöksentekoon niin kotimaassa kuin kansainvälisissä delegaatioissa. Tätä yhteiskunnallista vahvuuttamme emme saisi nyt leikkausten myötä kadottaa, vaikka työ olisi jäänyt nykyhallituksen edustajille paikoin elämän varrella vieraammaksi ja ehkä etäiseksi, joidenkin mielestä jopa monimutkaiseksi riesaksi, kuten olen kuullut järjestöjen rahoitusta kuvattavan.

Arvoisa puhemies! Etenkin, kun hallitus leikkaa kansalaisjärjestöjen rahoitusta, se osuu kipeästi haavoittuvassa asemassa oleviin ihmisiin, sillä juuri heidän parissaan monet järjestöt tekevät työtä, täydentävät julkisia palveluita ja tuottavat niitä, tarjoavat vertaistukea ja omaavat paljon osaamista ja asiantuntemusta. Järjestöjen työ on kohdentunut esimerkiksi lapsiperheille lastenhoitoapuna, asunnottomille asuntoina, päihderiippuvaisille erilaisina hoitomuotoina, köyhille ruoka-apuna, eri potilasryhmille asiantuntijuutena ja maailmanlaajuisesti kriisitilanteiden keskellä eläville turvallisen ympäristön, kouluruoan, opetuksen ja terveydenhoidon varmistajina.

Hallituksen leikkausten lisäksi samaan aikaan sosiaali- ja terveysalan järjestöjen toimintaa supistavat hyvinvointialueiden tiukat taloustavoitteet, joidenkin järjestöjen osalta taas kuntien tiukka taloustilanne. Avun tarve ei kuitenkaan yhteiskunnassa ole vähentynyt, vaan päinvastoin talouden tiuketessa moni ihminen on yhä enemmän järjestöjen työn varassa.

Arvoisa puhemies! Suomi on sitoutunut pysäyttämään luontokadon vuoteen 2030 mennessä ja saavuttamaan hiilineutraaliuden vuoteen 2035 mennessä. Tähän mennessä hallitus on kuitenkin lähinnä viivytellyt tarvittavien toimien kanssa ja hankaloittanut EU:n ilmastotavoitteita ja luontopoliittisia linjauksia. Kansalaisjärjestöt tekevät tärkeää työtä myös ilmastokriisin ja luontokadon torjumisessa niin konkreettisin teoin kuin tietotaitoa vahvistaen.

Arvoisa puhemies! Kehitysviestintää ja globaalikasvatusta tekevien järjestöjen työllä taas on edistetty YK:n Agenda 2030 -kestävyystoimenpiteiden ohjelman, kestävän kehityksen ohjelman, tavoitteita laajasti yhteiskunnassa aikana, jolloin niistä ei ole varaa lipsua. Tuen tavoitteena on ollut lisätä suomalaisten tietoisuutta globaalin kehityksen haasteista ja kansainvälisestä yhteistyöstä niihin vastaamiseksi edistämällä esimerkiksi YK:n kestävän kehityksen tavoitteiden toimeenpanoa. Rauhantyyä tekevät järjestöt taas ovat tukeneet rauhaa, yhteiskunnallista vakautta ja konfliktien ehkäisyä. Suomi onkin profiloitunut konfliktinratkaisun suurmaana. Verovähennyskelpoisuuden laajentaminen mahdollistaa kestävämmän tulevaisuuden rakentamisen ja Suomen merkittävän roolin säilyttämisen.

Kehityspolitiikan tulospöytäkirjan vuodelta 22 mukaan kehityspolitiikka ja sen rahoitus edistävät Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan tavoitteita. Vuosina 19–21 Suomi edisti rauhaa 20 maassa, etenkin naisten ja nuorten äänen kuulumista. YK-järjestöjen kautta hätäapua pystyttiin antamaan 100 miljoonalle ihmiselle 56 maassa. Parantuneilla sää- ja ilmastopalveluilla jopa 500 miljoonaa ihmistä pystyy varautumaan ilmastomuutokseen aiempaa paremmin. Kehittyviin maihin on saatu yli kaksi miljoonaa työpaikkaa eri instru-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 111/2024 vp

menttien kautta, ja yhä useampi tyttö käy peruskoulun loppuun. Tässä kaikessa työssä meillä ovat olleet myös järjestöt mukana.

Arvoisa puhemies! Viime hallituskaudella käytiin pitkät parlamentaariset neuvottelut järjestöjen rahoituksen muutoksista ja jatkuvuudesta rahapelirahoituksen uudistuessa eli tuottojen siirtyessä valtion budjettiin. Tuottojen laskiessa sovittiin tästä johtuva, loivasti laskeva rahoituskenaario parlamentaarisesti yhdessä. Tämän yhteisesti sovitun linjan yli hallitus käveli mennessä tullen heti kauden alussa. Olemme halunneet edustaja Elon kanssa etsiä keinoja, jotka helpottavat järjestöjen toimintaa ja turvaisivat osaltaan toiminnan jatkuvuutta rahoitusleikkauksista huolimatta.

Suomessa on tällä hetkellä voimassa yksi Euroopan suppeimmista lahjoitusten verovähennyskäytännöistä, kun tarkastellaan lahjoituskohteita. Suomalaisten suosituimmat lahjoituskohteet, kuten lasten, nuorten ja vanhusten hyväksi tehtävä työ, kehitysmaiden lasten ja nuorten auttaminen, luonnonsuojelu sekä humanitäärinen apu, eivät oikeuta verovähennykseen. Tänä vuonna laajan lahjoittamisen kohteena ollut Ukrainan ja ukrainalaisten auttaminen ei myöskään ole yhteisöille verovähennyskelpoista. Yritysvastuun merkityksen kasvamisen myötä kolmannen sektorin toimijoiden tukeminen on yrityksille yksi luonteva tapa osallistua yhteisten yhteiskunnallisten haasteiden ratkaisemiseen. Vähennyskelpoisten lahjoitusten saajajoukon laajentaminen lisäisi lahjoituksia ajankohtaisten ongelmien ratkaisuun ja vahvistaisi Suomessa lahjoittamisen kulttuuria, joka meillä on hyvin eri tasolla kuin monessa muussa Euroopan maassa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Elo.

16.03 Tiina Elo vihr (esittelypuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Tässä omassa lakialoitteessani esitän, että tuloverolain 57 §:ää muutettaisiin siten, että yhteisöjen verovähennysoikeus laajennettaisiin koskemaan järjestöjä, jotka työskentelevät ilmastokriisin torjumiseksi ja siihen sopeutumiseksi, ympäristön ja luonnon suojelemiseksi sekä eläinten hyvinvoinnin ja oikeuksien edistämiseksi. Tämä lakialoitteeni täydentää edustaja Hopsun edellä esittelemää ja edustaja Hopsun tekemää lakialoitetta lisäämällä nämä edellä mainitut järjestöt tähän yhteisöjen verovähennysoikeuden piiriin. Kuten edustaja Hopsu jo hyvin omassa puheessaan toi esille, nykyisellään yhteisöjen oikeus vähentää lahjoitukset verotuksessa koskee vain lahjoituksia, jotka on tehty tiedettä, taidetta tai suomalaisen kulttuuriperinteen säilyttämistä edistävään tarkoitukseen. Tämä on toki sinänsä hyvä avaus, mutta en pidä verovähennysoikeuden piiriin tulevan järjestökentän tiukkaa rajausta perusteltuna, ja edustaja Hopsu tässä hyvin kuvasi sitä laajaa järjestökentän kokonaisuutta, joka tässä jäisi tämän uudistuksen ulkopuolelle ja jossa tehdään paljon hyvää tämän yhteiskunnan hyväksi.

Nyt kun pääministeri Orpon hallitus leikkaa massiivisesti järjestöjen rahoituksesta, on todellakin tarve laajentaa järjestöjen rahoitus pohjaa, ja se tarve on varsin akuutti. Hallitus on linjannut, että kansalaisyhteiskunnan ja järjestöjen rahoituksesta isomman osan on tulevaisuudessa tultava lahjoituksista valtion rahoituksen sijaan. Valitettavasti Orpon hallitus on kuitenkin ollut tähän mennessä varsin kitsaasti valmis helpottamaan järjestöjen mahdollisuuksia lahjoitusten keräämiseen. Yhteisöjen verovähennysoikeuden laajentaminen olisi järjestöille tärkeä työkalu korvaavan rahoituksen hankkimiseen ja hallituksen kaavaileman lahjoituskulttuurin kehittämiseen. Järjestöt ovat aivan elimellinen osa toimivaa ja aktiivista kansalaisyhteiskuntaa ja demokratiaa. Niillä on keskeinen rooli yhteiskun-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 111/2024 vp

nallisen päätöksenteon kannalta merkittävän tiedon tuottajina ja vallanpitäjien haastajina ja sparraajina. Ne ovat omalla sarallaan vaikuttavia ja notkeita toimijoita, jotka pystyvät tarttumaan ongelmiin usein viranomaisia nopeammin ja tavoittamaan toiminnallaan sellaisia-kin ryhmiä ja avunsaajia, jotka muuten on hyvin vaikea tavoittaa tai jotka eivät saa apua muualta. Ne myös tarjoavat ihmisille kanavia osallistua ja kokea osallisuutta yhteiskunnassamme.

On syytä pysähtyä hetkeksi miettimään, millainen paikka maailma olisi esimerkiksi ilman ympäristö- ja eläinsuojelujärjestöjä. Olisimmeko ryhtyneet torjumaan ilmastokriisiä ja luontokatoa näinkään ponnekkaasti? Olisimmeko tietoisia eläinten hyvinvointiongelmista tehoeläintuotannossa tai suhtautuisimmeko eläimiin olentoina, joilla on oikeus lajityypilliseen käyttäytymiseen? Olisiko kansalaisilla konkreettisia keinoja osallistua kehittyvien maiden ihmisten auttamiseen? Järjestöillä on tärkeä rooli siinä, että epäkohdat nousevat julkiseen keskusteluun, meidän päättäjien tietoisuuteen ja myös luovat sitä painetta meille päättäjille muutosten tekemiseen.

Arvoisa puhemies! Orpon hallituksen leikkaukset järjestökentälle osuvat aikaan, jolloin tarvitsemme kipeästi kansalaisyhteiskunnan apua aikamme suurten ongelmien, kuten ilmaston kuumenemisen, luontokadon ja eriarvoisuuden kasvun pysäyttämiseen. Tarve kansalaisjärjestöjen työlle on ehkä suurempi kuin koskaan. Ihmiskunnan hyvinvointi ja tulevaisuus on täysin riippuvainen siitä, miten onnistumme ilmastokriisin ja luontokadon pysäyttämässä sosiaalisesti oikeudenmukaisella tavalla. Myös Orpon hallitus on paperilla sitoutunut pysäyttämään luontokadon vuoteen 2030 mennessä ja saavuttamaan hiilineutraaliuden vuoteen 2035 mennessä. Tähän mennessä hallitus on kuitenkin valitettavasti keskittynyt vetkuttelemaan välttämättömien toimien kanssa ja heittämään kapuloita EU:n yhteisen ilmasto- ja luontopolitiikan rattaisiin. Luonto- ja ympäristöjärjestöjen toimintaedellytysten nakertaminen on yksi kestävämmän päätös lisää hallituksen luonnon ja ilmaston kannalta kestävämmien päätösten sarjassa.

Tämän aloitteen sekä edustaja Hopsun tekemän lakialoitteen tavoitteena on varmistaa, että pystymme tässä vaikeassa taloustilanteessa turvaamaan järjestökentän toimintaedellytykset. On vaikea perustella eri sektoreilla toimiville järjestöille, miksi esimerkiksi liikunnan edistäminen olisi tärkeämpää kuin ympäristökasvatuksen, kehitysyhteistyön tai matalan kynnyksen mielenterveyspalveluiden. Siksi toivon, että hallituspuolueet, otatte tämän asian vakavasti ja laajennatte yhteisöjen verovähennysoikeutta koskemaan ilmastokriisin torjumisen, ympäristön, luonnon- ja eläinsuojelun sekä sosiaali- ja terveysalan, kehitysyhteistyön, humanitaarisen avun, rauhantyön, kansainvälisen yhteistyön ja globaalikasvatuksen hyväksi toimiville kansalaisjärjestöille tehtyjä lahjoituksia, kuten olemme edustaja Hopsun kanssa lakialoitteissamme esittäneet.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitoksia. — Sitten edustaja Joona Räsänen.

16.09 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Todellakin tilanteessa, jossa julkinen valta omaa rahoitusvastuutaan monelta eri yhteiskunnan sektorilta vähentää, tässä edellä kuului perustein — varsinkin kun nämä vähennykset kohdistuvat juuri monelle yleishyödylliselle yhteisölle, jotka toimivat esimerkiksi täällä sosiaali- ja terveydenhuollon kentässä, tuottavat ennalta ehkäiseviä palveluita, ja monessa muussakin kokonaisuudessa — minusta on ihan perusteltua, että pohditaan myös sitä, mitkä olisivat niitä yhteiskunnan toimia, joilla voisimme kannustaa eri tahoja osallistumaan näiden tahojen rahoitukseen. Siinä mi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 111/2024 vp

nusta ihan hyvänä keinona on tämä yhteisövähennys, josta nyt tässä näiden kahden lakialoitteenkin osalta puhutaan. Käytäntöhän tänä päivänä on se, että puhutaan siis vähennyksistä, jotka yhteisö voi tehdä, mikäli se lahjoitus on minimissään sen 850 euroa ja enimmäislään 50 000.

Juuri niin kuin tässä edellä on kuultu, niin tällä hetkellä tämä vähennyskelpoisten toimijoiden joukko on rajattu aika pieneksi, ja minusta on ihan syytä ajatella niin, että tätä tulisi tasapuolisuuden nimessä katsoa hieman laajemmin kuin tuijottaa vain yksittäisiä toimijoita. Siltä osin sellainen pohdinta, jota tässä edellä ollaan kuultu, on minusta ihan hyvä.

Laajemminkin yhteiskunnassa olisi varmaan syytä pohtia sitä, millä tavalla huolehdimme siitä, että jatkossakin yhteiskunnan kuitenkin kokonaisedun kannalta erittäin merkittävät toimijat, kuten esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestöt ja monet muutkin toimijat, kykenevät jatkossakin toimimaan, kun valtio omaa rahoitusosuuttaan vähentää ja näin tekevät samaan aikaan myös sekä meidän paikallishallinnon toimijat että myös hyvinvointialueet. Sen takiahan on nostettu välillä ideana sitä, pitäisikö tämän yhteisövähennyksen lisäksi meillä olla myös keinoja, joilla ihan yksittäisten henkilöidenkin osalta kannustettaisiin toimimaan siten, että näistä taloudellisista resursseista voitaisiin näissä järjestöissä pitää huoli. Minusta tästäkin on syytä aina tasaisin väliajoin selvityksiä tehdä, että mitä se tarkoittaisi myöskin taloudellisesti ja olisiko se sellainen kannuste, jolla pystyisimme saamaan lisää rahaa näille tärkeille toimijoille.

Mutta tässä vaiheessa totean, että minusta on todella syytä toimia niin, että jos näitä vähennyskohteita laajennetaan, niin sitten toimitaan kyllä tasapuolisesti eri toimijoiden osalta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hopsu.

16.11 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Tuossa edustaja Räsänen esittelikin jo hyvin niitä rajoja, jotka lahjoituksia koskevat ja jotka tosiaan esityksessämme säilyttäisimme samanlaisina.

Jatkan hieman vapaaehtoistyöstä. Järjestöillä ja vapaaehtoistyöllä on Suomelle valtava merkitys. Esimerkiksi Kansalaisareenan mukaan vapaaehtoistoiminnan laskennallinen arvo taloudelle on 3,2 miljardia euroa vuodessa. Järjestöihin kohdistuvien rahoitusleikkausten myötä vapaaehtoistoiminta ja sen mukanaan tuoma reilu kolmen miljardin arvo ollaan vaarassa menettää, ainakin osittain. Työ saattaa vaatia jatkuakseen esimerkiksi tiloja, pankkipalveluita, hallinnollista tukea, vapaaehtoistyön koordinoitua, koulutusta, rekrytointia ja niin edelleen eli jonkin verran myös palkallista ammatillista työtä. Hallitus on linjannut, että tulevaisuudessa suurempi osa kansalaisjärjestöjen rahoituksesta tulisi rahoittaa kansalaisilta, yrityksiltä ja yhteisöiltä saatavista lahjoituksista valtiontuen sijaan. Hallitus ei ole kuitenkaan osoittanut riittäviä keinoja tämän mahdollistamiseksi suurelle osalle järjestöjä.

Ja vielä kustannusvaikutuksista: Valtiovarainministeriö ja eduskunnan tietopalvelu eivät kumpikaan osanneet antaa arviota näiden meidän lakialoitteiden kustannusvaikutuksista. Tällainen arvio lahjoitusten kertyvästä määrästä ja sen verovähennyksen vaikutuksista vaihtelee todennäköisesti paljon taloustilanteen muuttuessa ja lahjoitusten määrän muuttuessa. Oleellista on kuitenkin, että järjestöt, jotka täydentävät ja paikkaavat julkiselta sektorilta puuttuvaa työtä ja joilta leikataan budjettia, voisivat tasapuolisesti toteuttaa korvaavaa varainhankintaa — nyt näin ei ole.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 111/2024 vp

Esitämme, kuten tässä myös edustaja Räsänen viittasi, että nämä edellä kuvatut sektorit ja niiden järjestötoimijat otetaan jatkossa huomioon myös yksityishenkilöiden verovähennysoikeutta koskevassa keskustelussa. Olen ymmärryksessä, että hallitukselta on tulossa esitys tätä koskien ja siellä on nimenomaan nuoriso ja liikunta valittu näiksi lahjoituksen kohteiksi. Olisin sitä mieltä, että myös sillä puolella tätä järjestökenttää ja edunsaajakenttää olisi syytä tarkastella ja laajentaa.

Toivon, että — vaikka täällä ei nyt ole yhtään hallituspuolueiden kansanedustajaa kuulemassa — tämä meidän aloitteiden viesti tavoittaa heidät ja hallitus ottaa nämä pohdittavakseen.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan.